

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 2
HÄFTE 19
1915

DAMER!

Nu inkommet **nyheter** i skotska, randiga och enfärgade

Blustyger

i alla prislägen fr. .... 0.57 pr mtr
Ett parti randigt och enfärgat

Siden

till blusar bortslumpas.

Kjoltyger,

70 cm. br., i grått och blått från 0.77 pr mtr.

Cheviot. Sammet.

Stuvar.

Strandkoftor	fr. kr.	2 75
Underkjolar, trikä	» »	1.20
Underkjolar, stickade	» »	2.10
Reformliv	» »	1.30
Snörliv	» »	2.35
Korsettskyddare, trikä	» »	0.75
Tröjor Lahmans	» »	0.80
Kalsonger Lahmans	» »	1.45
Linnen	» »	0.92

Strumpor och Vantar.

SVENSKA VARUHUSET

1 tr., 54 Drottninggatan 54, 1 tr.
37 Stora Nygatan 37

SINGER

SINGER SÖMMAR GULD I STRÖMMAR

Världsberömda symaskiner

COLLAN-OLJAN,

världens förnämsta läderpre-servativ, gör skodonen *absolut vattentäta* och *minst dubbelt varaktiga*. Finnes öfverallt å 0:75 och 1:25 pr flaska.

A.-B. COLLAN-OLJE-FABRIKEN
T. OLSEN, Stockholm.

A.-B. Nordiska Kompaniet.

Textilafdelningen Thyra Grafström, Stockholm.

Permanent utställning av färdiga och påbörjade arbeten samt material. Råd vid inredning av våningar m. m.

Undervisning

i Italiensk spets- och annan konstsoöm.

Ständigt på lager därtill hörande material:

Svensk, Fransk och Bömisk Spetstråd. Rikhaltigt urval av Spetsmönster.

MARGARETA-MAGASINET

6 BIRGERJARLSGATAN 6

Allm. tel. 28004 Rikstel. 7639

Ständigt nytt elegant lager av färdiga blusar och klädningar.

ANNA-LISA QUICK

mångårigt biträde hos Augusta Lundin

HERTHA

ÅRGÅNG II

1 DEC. 1915

HÄFTE 19

Akademiskt bildade kvinnors förening bemöter läroverksöverstyrelsen.

En märklig skrivelse.

Den förening, vars namn läses här ovan, har i slutet av november till Kungl. Maj:t inlämnat en skrivelse, vari den kritiserar läroverksöverstyrelsens i somras avgivna utlåtande över lärare-lönenämndens betänkande.

Skrivelsen inledes med påpekande av att överstyrelsen år 1915 rörande kvinnors anställning vid de allmänna läroverken frångått sitt fyra år tidigare avgivna uttalande i frågan. År 1911 förklarade nämligen överstyrelsen efter motivering särskilt med hänsyn till disciplinfrågan, att den ingen betänklighet fann i att tillstyrka löneregleringskommitténs då föreliggande förslag om tillträde för kvinnor till adjunktstjänster. Det angavs uttryckligen, att detta tillstyrkande hänförde sig till adjunkturen utan åtskillnad, således även till dem, där tjänstgöringen delvis eller huvudsakligen var förlagd till gymnasiet. Den enda inskränkning överstyrelsen vid detta tillfälle föreslog var en maximi-

gräns för anställda kvinnliga lärare vid statens gosskolor.

I juni d. å. i det först nämnda utlåtandet säger sig överstyrelsen kunna i allt väsentligt vidhålla de åskådningar, varåt den tidigare givit uttryck. Detta oaktat inrymmer det senaste förslaget i jämförelse med det föregående synnerligen betydande avprutningar i kvinnans behörighet till ordinarie lärartjänst vid statens gossläroverk. Överstyrelsen föreslår nu, att kvinnlig adjunkt skall ha sin huvudsakliga undervisning förlagd till läroverkets tre första klasser, och skärper dessutom för kvinnans vidkommande villkoren för utnämning till adjunktur. Kvinna skall nämligen för att kunna antagas till adjunkt ha under minst två år tjänstgjort vid realskola för gossar eller högre allmänt läroverk. Manlig lärare får i sådant fall räkna sig till godo även tjänstgöring vid annan under överstyrelsens inseeende ställd läroanstalt m. m

Enligt egen utsago gör överstyrelsen dessa väsentliga inskränkningar i kvinnans behörighet till anställning vid goss-läroverk på grund av vunnen erfarenhet om kvinnors lärareverksamhet vid dylika skolor, men erkänner på samma gång att tillfällena till iakttagelser varit föga omfattande. Som stöd för sin uppfattning att kvinnor äro mindre lämpliga att undervisa gossar på skolans högre stadium har överstyrelsen hopbragt en del bevismaterial av utländskt och inländskt ursprung. Detta material underkastar Akademiskt bildade kvinnors förening i sin ovan nämnda skrivelse en kritisk granskning.

Överstyrelsen har inhämtat upplysningar från vårt skandinaviska grannland i söder. För tydlighetens skull återgivas här med ganska stor utförlighet de danska meddelandena såsom överstyrelsen framställt dem.

I utlåtandet står det att läsa:

“att i Danmark kvinnor varit verksamma under en följd av år vid en del under statsinspektion stående läroverk för gossar enligt vad som meddelats överstyrelsen med god framgång särskilt på ett stadium, som hos oss motsvarar realskolans lägre klasser, medan förhållandena ej synas hava ställt sig lika obetingat gynnsamma, där undervisning meddelats å överstadiet. I fråga om de rön, som på detta område gjorts, må här nämnas, att de kvinnliga lärarna skattas högt för sin plikttröhet, ordentlighet och noggrannhet samt i dylika hänseenden — liksom ofta även ifråga om fackinsikter och undervisningsskicklighet — jämnställas med de bästa manliga lärarna.* Men det framhålles ock att just i dessa kvinnans företräden kan ligga en viss fara för att hon allt-

för mycket går upp i detaljer och förlorar blicken för helhetssynpunkter i undervisningen“.

Beträffande disciplinens upprätthållande säger utlåtandet, att kvinnorna synas ha gått i land med denna uppgift på olika undervisningsstadier, men några allmängiltiga slutsatser kunna icke dragas då de kvinnor, som undervisat i de högsta klasserna, utvalts med särskild hänsyn till sin disciplinära förmåga.

“Det inträffar dock“, fortsätter överstyrelsens referat av sina danska källor, “att hos kvinnan vid en viss ålder framträder en ojämnhet i omdömet, som kommer henne att vid olika tillfällen se samma sak på olika sätt, och då detta förhållande träder skarpare i dagen, kan det av lärjungarna lätt missuppfattas och betraktas som ett utslag av sympati eller antipati eller med andra ord sagt leda till den föreställningen, att den kvinnliga läraren är orättvis! Sådant händer i synnerhet i de högre mellanskoleklasserna, där den något obändiga gossnaturen eljest lätt hålles inom skrankorna genom ett jämnt och fast behandlingssätt från lärarens sida. Med hänsyn till dessa och dylika rön synes man — så lyder ett i saken avgivet slutomdöme — böra vara mycket försiktig med att låta lärarinnorna läsa med lärjungar över fjortonårsåldern i läroverk avsedda uteslutande för gossar.“*

Med avseende på dessa danska meddelanden kan först och främst anmärkas, att de äro anonyma. Överstyrelsen lämnar ingen annan ursprungsbe-teckning än att de komma från Danmark och har ej håller på direkt därom franställd begäran ansett sig kunna lämna vidare upplysning om källorna. Då man icke känner den erfarenhet och aukto-

* Kursiverat av oss. Red.

ritet, som kan stå bakom omdömena, få dessa ringa eller rättare ingen beviskraft. En i ögonen fallande egendomlighet är även att det ofördelaktiga slutomdömet hänför sig så gott som uteslutande till en nyss förut i texten omnämnd ojämnhet från någon lärarinna sida i behandlingen av lärjungarna. De speciella företräden, vilka överstyrelsens korrespondenter dock erkänt hos de kvinnliga lärarna, lämnas i sammanfattningen alldeles å sido.

Uppgiften att hos kvinnan "vid en viss ålder" skulle framträda "en ojämnhet i omdömet", som kunde hos lärjungarna "leda till föreställningen, att den kvinnliga läraren är 'orättvis'", förtjänar ett särskilt omnämmande även ur andra synpunkter. Ovannämnda förening säger i sin skrivelse: "Alldeles frånsatt, att ett dylikt karaktärsfel, därest det vore för kvinnan vid en viss ålder speciellt utmärkande, borde diskvalificera henne såsom lärare i allmänhet och ej blott i fråga om 'lärjungar över fjortonårsåldern i läroverk avsedda uteslutande för gossar', blottar den ifrågavarande anmärkningen en sådan ovetenhet hos överstyrelsens sagesman om den tyvärr hos de unga vanliga föreställningen även om vissa manliga lärares 'orättvisa', att densamma näppeligen förtjänat upptagas i ett överstyrelsens ämbetsutlåtande."

Det är av synnerligt intresse att jämföra överstyrelsens referat om dess anonyma danska korrespondenters meddelanden med ett uttalande i samma ämne, avgivet av inspektören för Danmarks gymnasieskolor, professor S. L. Tuxen. Ur detta uttalande, som föran-

letts av en hemställan från Akademiskt bildade kvinnors förening och bilagts dess skrivelse till Kungl. Maj:t, anföras följande utdrag:

"Til Besvarelse af det stillede Spørgsmaal maa jeg uden at ville komme ind paa Afvejen af Læreres og Lærerinders særlige gode og svage Sider — de har selvfølgelig begge deraf — fremhæve Lærerindernes store Samvittighedsfuldhed og deres livlige Interesse for selve Undervisningsgerningen, ligesom jo ogsaa den Omstændighed, at de som Regel er ugifte, gør, at de helt kan ofre sig for deres Arbejde. Deres Undervisning maa efter vor Erfaring, i det hele siges fuldt ud at staa paa Højde med deres mandlige Kollegers,* dog med nogen Forskel efter Undervisningsfagernes Art; de synes saaledes at være særlig godt anlagte for den moderne Sprogundervisning, omvendt noget mindre, hvor der f. ex. stilles Krav i Retning af friere historisk Overblik. Saadanne mulige Mangler i Retning af Undervisningens selvstændige og personlige Karakter erstattes dog i nogen Grad ved de ovennævnte Egenskaber: ved den Energi og det Liv, de oftest formaar at lægge i deres Arbejde.

Hvad dernæst den disciplinære Side angaar, da maa jeg — her dog med en særlig Reservation med Hensyn til det begrænsede Erfaringsmateriale — fremhæve, at vi her i Danmark hidtil, mig bekendt, kun har set gode Resultater. De Vanskeligheder, der her kunde synes at ville møde, avhjælpes oftest paa den ene Side ved Lærerindens medfødte kvindelige Takt og paa den anden Side ved de mandlige Elevers vaagnende Ridderlighedsfølelse.

Alt i alt kan jeg da sammenfatte, hvad jeg kan meddele, i, at Lærerinderne ingenlunde spiller en saadan Rolle i vore Gymnasier, at vi paa nogen

* Kursiverat av oss. Red.

Maade kan sige, at de er os uundværlige, men at vi paa den anden Side med stor Fortrøstning ser en Fremtid i Møde, hvor de sikkert vil vokse i Tal som i Betydning.“*

Detta uttalande, avgivet av den på området mest erfarna och enda auktoritativa mannen i Danmark, väger lärarinnornas goda och svaga sidor mot varandra, har intet annat än gott att säga om deras disciplinära förmåga samt utmynnar i ett slutomdöme, som kan kallas förhoppningsfullt. Det blir till sist icke mycket stöd att hämta från Danmark för överstyrelsens farhågor mot kvinnliga lärares anställande på gymnasialstadiet i gossläroverk.

Vid studiet av den kritik, som i här refererade skrivelse riktas mot läroverksstyrelsens sätt att använda sina danska källor, kan man icke fria sig från en känsla av obehag inför den företeelsen, att en utländsk lärarnekårs verksamhet på lösa grunder blivit förklenad i ett svenskt ämbetsutlåtande.

Överstyrelsen har emellertid även inom Sverges gränser sökt efter erfarenhetsrön lämpade att tjäna till stöd för dess intagna ståndpunkt. Ett utlåtande från Beskowska skolans rektor åberopas. Därj skall ha anförts, att vid denna skola de kvinnliga lärarnas verksamhet av ekonomiska skäl utsträckts till fjärde klassen, men att detta knappast varit till ökat gagn för undervisningen eller dem själva. Det goda kunskapsresultat, som dock i flera fall uppnåtts, har ofta tillkommit på bekostnad av lärarinnans hälsa och krafter. Nu möts emellertid överstyrelsen av otur. Ifrågavarande rektor förser sitt föregående uttalande

* Kursiverat av oss. Red.

med kommentar och meddelar i en ny skrivelse, att han blivit missförstådd. Han har icke menat, att undervisningen i tredje och fjärde klasserna varit mindre god än i de övriga. Om undervisningen i dessa lägre klasser har han förut uttalat sig mycket berömmande. Rektorns yttranden om fysisk svaghet hos lärarinnorna hade sin grund i hans personliga farhågor, icke i förekomsten av sjukpermission. Hälсотillståndet hos skolans lärarinnor har "under hela tiden varit synnerligen gott, i det endast en lärarinna behövt längre tids — 1 månads — sjukpermission; detta under en tjänstgöringstid av 25 år“.

Med avseende på erfarenheterna från Beskowska skolan anmärker emellertid Akademiskt bildade kvinnors förening, att de knappast höra till saken, då ingen där anställd lärarinna har adjunktskompetens eller ens avlagt akademisk examen. Annorlunda ställa sig förhållandena vid Lundsbergs skola, där lärarinnor med adjunktskompetens tjänstgjort. Föreningen åberopar därvarande rektors uttalande, att dessa lärarinnors undervisning "kröntes med all önskvärd framgång både inom neder-skolan och gymnasiet“.

Överstyrelsen har vidare erinrat om att mer än ett tiotal kvinnliga extra ordinarie ämneslärare under senare år varit anställda vid statsläroverk för gossar. Ur rektorernas intyg om deras tjänstgöring åberopas, att i något enstaka fall anmärkts beträffande lärarinnors tjänstgöring på gymnasialstadiet, att den bure prägel av andlig ofrihet och att brister i disciplinförmågan förefunnits. Härtill gör ovannämnda förening

den observationen, att de kvinnliga lärarna sålunda i stort sett* skött sina åligganden till rektors fulla belåtenhet. Det har också vid närmare granskning visat sig, att de ofördelaktiga uttalandena härstamma från rektorer med ringa erfarenhet av kvinnliga lärares verksamhet vid gossläroverk.

Föreningen uttalar i detta sammanhang sin förvåning över att överstyrelsen ej funnit lämpligt utnyttja den erfarenhet som vunnits genom kvinnliga provkandidaters förekomst vid de allmänna läroverken. Deras antal är dock under de sistförflutna 20 åren nära sju gånger så stort som de kvinnliga extraläraernas.

Sedan den av överstyrelsen hopbragta motiveringen i sin helhet karakteriserats som "föga bärkraftig", är denna del av kritiken avslutad.

Föreningsskrivelsen övergår till granskning av själva det förslag rörande kvinnors anställning, som överstyrelsen framlagt, och anmärker "att det icke torde kunna läggas till grund för en blivande lagstiftning". Den ändring av § 28 R. F., som beslöts vid 1907 och 1909 årens riksdagar, åsyftade otvivelaktigt att bereda tillträde för kvinnor till sådana tjänster, som förut innehafts uteslutande av män, och icke inrättandet av särskilda tjänster för kvinnor. Nu föreslår överstyrelsen upprättandet vid läroverk för gossar av speciella adjunkturen för kvinnor med huvudsaklig undervisningsskyldighet i läroverkets tre första klasser, och kommer dess förslag härigenom i strid med själva andan i grundlagsändringen. Vad sakens praktiska sida angår har överstyrelsen

icke utrett huruvida inrättandet av dessa nya tjänster är från skolans sida sett önskvärt eller ens i vad mån det är genomförbart. Härtill kommer, att när det i varje särskilt fall gällde att avgöra om en adjunktur skulle ledigförklaras för såväl män som kvinnor, det sannolikt mestadels komme att synas överstyrelsen vara för läroverket fördelaktigast att anställa sådana lärare, som kunna placeras på vilket stadium som hälst. Härav bleve följderna att tjänster endast i undantagsfall komme att stå öppna för kvinnor. Ett bifall till överstyrelsens förslag skulle sålunda leda till att grundlagsändringen i detta avseende bleve "en ändring på papperet".

En omständighet, som torde komma att göra kvinnas rätt till anställning vid statens gossläroverk ännu mer illusorisk, är det i överstyrelsens förslag upptagna villkoret, att kvinna skall fullgöra sin provtjänstgöring vid realskola för gossar eller högre allmänt läroverk. Enligt gällande läroverksstadga förordnas extra ordinarie lärare av överstyrelsen efter förslag av rektor och får häröver besvär ej anföras. Det finnes skäl antaga, att kvinnor endast mera sällan finge tillfälle att fullgöra sådan tjänstgöring.

Lärarelönenämnden har i sitt betänkande föreslagit, att kvinna må kunna utnämnas och befordras till rektor vid statsamskola och vid Högre lärarinneseminariet. Detta har överstyrelsen avstyrkt med bland annat den motiveringen, att "en kvinna med sina i allmänhet mindre utvecklade anlag för det formella icke torde kunna anses vara lämpad för dylik chefsställning".

* Kursiverat av oss, Red.

Härtill anmärker Akademiskt bildade kvinnors förening synnerligen träffande, "att det ingalunda är fråga om 'kvinnan i allmänhet'". Vad saken gäller är att bereda den individ, som i tävlan med andra, även manliga, medsökande visat sig sitta inne med de bästa kvalifikationerna, rätt att bekläda en rektorsbefattning.

Överstyrelsens ståndpunkt i denna fråga förefaller föreningen så mycket mera egendomlig, som överstyrelsen har en ganska rik erfarenhet av kvinnors förmåga att sköta likartade tjänster. De enskilda statsunderstödda läroanstalter, som stå under överstyrelsens inspektion, ledas i allmänhet av kvinnor. Då överstyrelsen som skäl för sitt avstyrkande icke anfört några ofördelaktiga iakttagelser angående dessa föreständarinnors sätt att sköta de "formella göromålen", torde det kunna antagas, att anledning till anmärkningar icke föreligga, så mycket mer som överstyrelsen eljest visat sig angelägen att söka framdraga erfarenhetsrön till stöd för sina förslag.

Beträffande avstyrkandet av kvinnas behörighet till rektorsbefattning vid Högre lärarinneseminarier står detta i motsats till det faktum, att överstyrelsen tillstyrkt samma kompetens åt lärarinnor utgångna från enskilda under kvinnlig ledning stående seminarier som åt lärarinnor utexaminerade från Högre lärarinneseminarier. Härigenom har överstyrelsen praktiskt taget erkänt kvinnas duglighet att fungera som seminarie- rektor.

Föreningens skrivelse utmynnar i underdånig hemställan att Kungl. Maj:t måtte lägga icke överstyrelsens förslag utan lärarelönenämndens betänkande, i vad det rör kvinnas tillträde till tjänster, till grund för framställning till riksdagen "i fråga om de grunder, med tillämpning av vilka infödda svenska kvinnor må kunna utnämnas och befordras till lärarbefattningar vid rikets allmänna läroverk och Högre lärarinneseminarier".

Vad beträffar lärarelönenämndens förslag i den omfattning, som här angivits, torde innebörden därav vara väl bekant för denna tidskrifts läsare.

Över berg och torra hedar...

Intet segt motstånd, ingen trög ovillighet, ingen neslig orättvisa kan nu göra oss mera skada än om vi tillåta oss att bli lika tränga som de som vilja tränga bort oss. En ny rik livsström bär oss. Och den skulle låta sig förenas av gammalt bittert vatten! Och

ändå, där fåfänga ansträngningar lura med trötthetsgift, där kan det gå lätt nog för den enskilde att sjunka under livsströmmen — ned i bitterheten.

Men om medvetandet om kvinnolivets nya framtidsinsatser skall i hela sin vidd bli fruktbarande till släktets

förmån, då måste vi ju, trots allt, mitt under kampen gå och bära på det helas sak och aldrig blott på en sida av den. Så stolt ansvarsmäktiga måste vi bli, att vi aldrig mista utrymme ens för dem som tro sig bära tränga bort oss. —

Bära! Karyatiderna ha bra ofta kvinnoskepnad. De stå och bära eller sitta och bära — i orörlighet! Men oss tillkommer det att gå och bära, alltid på vandring framåt under bördan. Och det, att vi vandra fram, icke det, att vi bära, är det som uppväcker alla hinder för oss.

När den där tröttheten kommer, önskade vi hälst ge upp ettdera: vägen eller bördan. Somliga av oss minnas längst att man måste bära — och bli sittande med bördan. Andra av oss minnas längst, att vi måste gå, och slunga till sist undan hela bördan i harmsen trötthet. Men det var ju för att få bör-

dan längre framåt vi skulle bära, och det var också för den skull vi måste gå . . . .

Sjungande skulle vi egentligen ha vandrat fram på vägarna, som en ung mor som bär sitt barn på axeln, stolt och glad över värven, bördans såväl som vandringens. Men där stenarna äro vassa och himlen mörk, där komma gärna sorgsna visor, som inte duga till gånglåt.

Just nu, när det är så grått, ingen sol, bara mörk höst, rinner där fram en strof av en gammal visa:

Min själ, du göre dig redo den långa vägen
att gå
över berg och torra hedar, medan natten faller på.

Där är inte bara vemod i den visan, där är mod och trofasthet också. Och därför får den bo i hågen på dem som både vilja bära och vilja gå — tvärs igenom höstmörkret.

EMILIA FOGELKLOU.

Den kvinnliga arbetskraften i Kungl. Järnvägsstyrelsen.

En skrivelse från Fredrika-Bremer-Förbundet.

I dessa dagar har från förbundets styrelse avlåtits en skrivelse med anledning av den ifrågasatta omorganisationen vid statens järnvägar, varigenom bl. a. den förändringen skulle införas att en del förutvarande högre tjänster ersättas med lägre befattningar.

Det är såsom förut meddelats en år 1912 tillsatt kommission med uppdrag

att granska vissa personal- och befordringsförhållanden vid statsbanorna, som upptäckt att i åtskilliga fall arbetet utföres av alltför högt kvalificerad och i följd därav för högt betalad personal. Särskilt anser kommissionen, att verksamheten å järnvägsstyrelsens byråer och kontor i allmänhet är av så enkel beskaffenhet, att den med fördel

kan utövas av tjänstemän med lägre allmänbildning än den nu stadgade med realskoleexamen som norm. De erforderliga egenskaperna hos den med dylikt arbete sysselsatta personalen anger kommissionen vara "huvudsakligen uppmärksamhet, noggrannhet, ordentlighet och pålitlighet" och tillägger, att dessa förutsättningar "likaväl kunna vara tillfinnandes hos personer med folkskolebildning som hos personer med högre allmänbildning". En sats vars riktighet ingen torde vara hågad att jäva. I enlighet med detta resonemang vill kommissionen ha bort flertalet bokhållare- och kontorsskrivartjänster å kontoren och i stället inrätta ett lägre slag av befattningar, kontorsbiträdestjänster, som förut icke funnits i styrelsen. För denna nya grupp av tjänsteinnehavare vill kommissionen icke stipulera annan kompetens än folkskolekurs.

Detta omorganisationsförslag går huvudsakligen ut över de kvinnliga befattningarna i styrelsen. Flertalet av dessa äro nu att finna inom kontorskrivartjänsternas grupp samt ett mycket begränsat antal bland bokhållarebefattningarna. Nu vore meningen att successivt, allt efter de nuvarande kvinnliga tjänstemännens avgång, ersätta dessa med kontorsbiträden, manliga och kvinnliga. För kvinnornas räkning skulle bokhållareplatserna helt och hållet försvinna, och med kontorsskrivartjänsterna bleve förfarandet ungefär enahanda, då endast fyra sådana tjänster enligt järnvägsstyrelsens på kommissionens utlåtande baserade förslag skulle bibehållas.

Härmed äro vi inne på den ställning järnvägsstyrelsen tagit till frågan om överkvalifikation hos kontorspersonalen och därav ifrågasatta åtgärder. Järnvägsstyrelsen går icke med på att arbetet å kontoren i genomsnitt är av den enkla beskaffenhet, som kommissionen antagit. När järnvägsstyrelsen i alla fall

instämmer i förslaget att med tiden det mesta av kontorens arbete skall överlämnas åt kontorsbiträden, sker detta under förbehåll att styrelsen vid rekryteringen av blivande kontorsbiträden har fria händer att lämna företräde åt de sökande som — utöver eller vid sidan av en folkskolebildning — kunna anses besitta sådana kvalifikationer att de antagas bliva lämpliga för kontorsarbetet. Järnvägsstyrelsen ger alltså med all önskvärd tydlighet tillkänna, att med avseende på en betydande mängd av ifrågavarande arbete endast folkskolekunskaper icke äro tillfyllest.

Järnvägsstyrelsen har sedermera på anbefallning av Kungl. Maj:t utarbetat förslag till avlöningsreglemente för statens järnvägar i överensstämmelse med kommissionens förslag och för kvinnliga kontorsbiträden stipulerat en avlöning av lägst 1,140 och högst 1,540 kronor. Lönen är alltså beräknad efter folkskolekompetens, fastän järnvägsstyrelsen själv förut medgivit att en sådan kunskapsförutsättning endast i en del fall kan vara tillräcklig. Ur denna svårighet vill järnvägsstyrelsen rädda sig på sådant sätt, att genom lämpligt urval bland föreliggande ansökningar högre kvalifikationer fås för nämnda låga betalning.

Det är emot ett dylikt förfarande Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse vänder sig i sin ovan omtalade skrivelse till Kungl. Maj:t. Det föreslagna tillvägagångssättet karakteriseras av förbundet som "en lönedpressningsmetod, som icke står i överensstämmelse med statens värdighet som arbetsgivare". Ett ändamålsenligare sätt att lösa föreliggande fråga skulle enligt F-B-F:s styrelses förmenande vara att endast för det arbete, där genomgången folkskolekurs representerade ett tillräckligt mått av allmänbildning för en tillfredsställande skötsel av tjänsten, inrätta kontorsbiträdestjänster, men att för det mera kvalificerade arbetet bibehålla de

företvarande höga kvinnliga befattningarna, då dessa tjänsteställningar svarade mot det fordrade arbetets beskaffenhet.

Härigenom bleve, fortsätter F-B-F:s styrelse, även en annan betänklig olägenhet i järnvägsstyrelsens förslag avhjälp, nämligen det fullständiga borttagandet av varje befodringsmöjlighet för kvinnorna inom verket. Bibehållandet av bokhållare- och kontorsskrivarejänster för kvinnor åter skulle för de kvinnliga kontorsbiträden öppna utsikt att vinna befodran. Från denna möjlighet till avancemang borde ej heller kvinnliga kontorsbiträden med endast folkskolebildning vara uteslutna, då de ju i tjänsten kunde vinna erforderlig erfarenhet och skicklighet för högre befattningar. Det ökade intresse för tjänsten och den större intensitet i arbetet, som utsikt till befodran gäve, komme arbetsgivaren staten till godo.

Detta är det huvudsakliga innehållet i Fredrika-Bremer-Förbundets framställning. Samma önskemål har tidigare framförts till Kungl. Maj:t i en skrivelse

från Styrelsen för Statsbanornas kvinnliga tjänstemannaförening.

Det kunde ju tyckas att det föreliggande omorganisationsförslaget vid statens järnvägar riktade ett fullständigt dråpslag mot kvinnornas ställning inom verket. Alldeles så farligt är det kanske icke. "Reformens" genomförande kräver ju en tid av 20 år, eftersom de nuvarande tjänsteinnehavarna skola uppnå sin pensionsålder, innan den nya principen fullt kan tillämpas. Det förefaller med skäl något vanskligt att för en så lång tid framåt förutsäga verkets behov av olika slag av befattningar. Nya meningar kunna uppstå om den föreslagna reformens lämplighet och lönerörelser bland personalen framträda. Det betänkligaste i denna sak är möjligen därför det exempel den sålunda framförda principen om lönedepression kan bli för andra grenar av statsförvaltningen, särskilt de övriga kommunikationsverken. Av synnerlig betydelse är med hänsyn härtill det öde som kommissionens och järnvägsstyrelsens samfälliga förslag komma att möta i den slutliga behandlingen hos Kungl. Maj:t och i riksdagens handläggning av frågan.

Själur och ansikten.

VIII.

Jutta Bojsen-Møller.

Man skal se hende paa Talerstolen!
 Man skal høre hende — ikke holde
 Foredrag, den Form er hende for tvun-
 gen — men fortælle. — Fortælle ud
 af sit lange Livs Erfaringer, ud af sit
 evig-unge, varme Hjerte, fortælle Smaa-
 historier som ofte har den pudsigste
 og ikke sjældnen den alvorligste Tilknýt-

ning til Kvindesagen. F. Eks. hendes
 lille lunerige Skildring af den første
 Bispevisitatsmiddag hun som ung Præ-
 stekone maatte klare, hvor Suppen blev
 for tyk, Andestegen for tør og Saucen
 for fed, — den ender med en lille For-
 maning om, at man ikke kan nøjes
 med "at se yndig ud", naar man gifter

sig. Den Ting kræver Forberedelse i mange Retninger.

Eller man skal se hende synge! Deltagerne i det nordiske Kvindesagsmøde i Sommeren 1914 (ak, hvor meget er ikke sket siden da) vil huske hende en tidlig Morgenstund efter en anstrængende foregaaende Dag med Fest til ud paa Natten staa paa Talerstolen i Odd-Fellowpalæet og synge: "Morgenstund har Guld i Mund". Med smaa energiske Hovedkast, der faar Kappenhænglerne til at danse paa hendes Skuldre, med illustrerende Armbevægelser og et skiftende Udtryk i det livlige Ansigt prenter hun Sangens Ord ind i Tilhørerne, man fristes næsten til at sige — Tilskuerne.

Eller se hende danse paa Grønsværet ved Himmelbjerget med de unge rødskærfede Maraskaller, som altid staa Vagt om Dansk Kvindesamfunds store aarlige Fællesmøder. Som Mor til otte Børn og som gammel Højskolemor er hendes Oplag af Sange og Lege uudtømmeligt, og hendes Lyst til at lære dem fra sig saa barnlig og ungdomsfrisk som ingensinde.

Lykkelig og tilfreds med alt og alle — spredende Lys og Glæde om sig, forsonende, — glatte Rynker ud, — med et Smil bære i Havn ofte den vanskeligste Sag, som den mest ubestridelige Logik ikke kunde frelse, — det har været Mor Juttas Gerning iblandt os, og gennem den er hun bleven overordentlig elsket. "Ædel af Æt, kampberedt mod alt Slet, gik du legende let ud og stred for vor Ret." Saaledes lød Sangens Ord til hende, da hun, efter 16 Aars tro Tjeneste som Formand for

Dansk Kvindesamfund, i Aaret 1910 trak sig tilbage som vor Æresformand.

Ja "legende let"! Formen var aldrig Fru Juttas stærke Side, — disse nødvendige Omsvøb, som den moderne Foreningsteknik har ført med sig, har hun aldrig helt tilegnet sig, — hendes stærke Følelse for Sagen, for det, det drejede sig om, havde altid ondt ved at afvente Formaliteternes Tilendebringelse. Ikke saadan at hun bevidst satte sig op mod dem, tvertimod vil man huske hendes ofte rørende Forsigtighed for at komme i Konflikt med dem. Under Møder af vanskelig Art hændte det tidt, at man pludselig mærkede Mor Juttas hviskende Stemme i Øret: "Kan det gøre noget, at jeg siger saadan og saadan?" Vendte man sig mod hende, mødte man i hendes graa livlige Øjne et spørgende, barnligt Udtryk. Gjorde man opmærksom paa Faren ved netop nu at sige "saadan og saadan", saa tog hun imod Raadet med en Elskelighed, som viste hendes umaadelige Kærlighed til Sagen og Evne til at resignere for dens Skyld. Fru Jutta har ofte ved en saadan Lejlighed givet den yngre et Eksempel, som har haft større Virkning, end hun maaske selv har vidst af.

Hun blev aldrig den kølig-klare, viljestærke Formand med alle Lovens Paragraffer trukket paa en Snor. — Hendes Førerevner var — som sagt — andre, men ikke mindre værdifulde. Hun blev Dansk Kvindesamfunds moderlige Formand, og hendes Princip var det "altid at tage Barnet med det gode".

I det Øjeblik, disse Linier skrives, er hun ikke til at faa i Tale, fordi hun er paa "Foredragstourné i Jylland". —

Hendes Navn er særlig knyttet til Agitationsarbejdet inden for Dansk Kvindesamfund. Mange er de Kredse, hun er Moder til, og Flokken øges stadig.

Hun er lige flyttet hen i en større Lejlighed med en "stor Spisestue, hvor der kan holdes Møde". — Hun er meget nær ved de frs!

Stolt var hun over hver ny Landvinding. Stolt var hun paa sit Lands og Kvindesagens Vegne, da hun, den Dag da Grundlovsforslaget var endelig vedtaget, fra Folketingets Tilhørerloge raabte: "Leve Danmark og Grundloven!"

Det var et Brud paa Formen; men det var Vaar i hendes Hjerte og paa trods af al Etikette: "Jeg maatte ha' Luft!"

Den 5. Juni 1915 kastede et straalende Lys over hendes i Forvejen skønne Livsaften; og ingen anden kunde man i saa høj Grad unde at opleve dette Tegn paa nyt Liv, — hun fortjente det, hun der selv

"holdt Livshaabet højt alle Dage".

København, November 1915.

THORA DAUGAARD.

Glimtar utifrån.

Edith Cavells gloria. Det är nog många-handa motiv som flyta samman till de storslagna hyllningar, som i England och Frankrike ägnas Edith Cavells minne. Men detta hindrar icke, att firandet i och för sig har det fullständigaste berättigande. Edith Cavells öde är visserligen en mycket liten detalj i världsslakten och representerar för nutidens oerhörda anspråk ingen höjdpunkt av vare sig heroism eller lidande,

men som symbol har det en skön klarhet och djupträckande betydelse.

Låt oss erinra om några fakta. Sjuksköterskan Edith Cavell, engelsk prästdotter, hade för flera år sedan av en belgisk läkare kallats till Bryssel för att organisera en utbildningsanstalt för sjuksköterskor. Det var intet ofarligt tilltag, ty den enklare befolkningen ansåg, att detta yrke borde förbehållas åt nunnor, och tillkännagav sin åsikt genom stenkastning på miss Cavells fönster. Efter krigets början ägnade hon sig åt den militära sjukvården, och till hennes patienter hörde även tyskar. Patriotism eller purt mänsklig barmhärtighet, sannolikt bägge delarna, förledde henne att i sitt hus härbergera engelska och franska soldater såväl som civila belgier i militärålder samt att hjälpa några av dem över gränsen. Saken upptäcktes av de tillfälliga "myndigheterna", hon häktades 5 aug., bekände sina brott och avrättades natten till 12 okt.

Den som inte har försvurit sig till någon generalstabsreligion inser genast, att Edith Cavells handlingssätt var fullt legitimt. Hon uppfyllde i högre grad än någon hade rätt att begära mänsklighetens eviga lagar och trotsade med livsuppoffring den anarki, som sporadiskt uppträder under den logiskt omöjliga benämningen krigslagar. Fallet bör icke betraktas ifrån någon som helst nationalitetssynpunkt; dess formel lyder: militarism contra mänsklighet.

Edith Cavell såg själv problemet från denna höga ståndpunkt; i fängelset, kort före avrättningen, kunde hon säga till den engelske präst, som besökte henne: "De har alla varit mycket snälla mot mig här," varmed menas tyskarna. Och vidare: "Jag känner ingen fruktan eller bävan; jag har sett döden så ofta, att den inte är främmande eller fasansfull för mig. Jag tackar Gud för dessa tio veckors ro före slutet. Livet har alltid varit jäktigt och fullt av svårigheter. Och det vill jag säga, som jag står här inför Gud och evigheten, jag har klart för mig, att patriotism inte är nog. Jag får inte känna hat eller bitterhet mot någon." Mrs Despard har rätt i att dessa ord böra ristas in i hjärtana som det skönaste minnesmärket över Edith Cavell.

Men det bör inte glömmas, att exekutionen, om rapporterna tala sant, fick ett sällsamt regle-

mentsvidrigt förlopp. När offret med förbundna ögon leddes ut på gården, där sex fältgråa stodo redo med sina gevär, sjönk hon medvetslös till marken, innan hon hade hunnit sin bestämda plats, och då hände det märkvärdiga, att den kommenderande officern lyfte sin revolver och sköt henne genom huvudet.

Till vår häpnad tyckte vi oss finna, att denna handling på engelskt håll uppfattades som kronan på brutaliteten, och när vi sedan i en fransk tidning fingo läsa rent ut, att Edith Cavell "mör-

dats av en tysk officer", blev det klart, att krigsförblindelsen här har vållat en svår missuppfattning. De som fira Edith Cavell borde ägna en varm tanke åt den man, som i en djupt human impuls gjorde hennes död så lätt som det stod i hans makt och mer än han hade lov till. Den tyske präst, som följde henne in i det yttersta, har vittnat: "Hon var tapper och ljus till det sista. Hon dog som en hjältninna." Det gör smärtsamt gott att kunna tillägga: för en ej ovärdig hand.

Ett samtal med danska pedagoger.

„Beträffande strävandena att förbättra kvinnans ställning står Sverge i främsta ledet bland Europas länder.“ Så inleder fröken Gertrud Adelborg en uppsats om kvinnofrågan i den historiskt-statistiska uppslagsboken Sverges land och folk. När artikeln skrevs, det var 1901, var detta uttalande lika välgrundat som glädjande. Nu leva vi fjorton år senare, och den mellanliggande tiden har för vårt lands vidkommande varit nog så karg med avseende på landvinningar på kvinnofrågas områden. Våra skandinaviska grannländer ha hunnit ett gott stycke före oss — en erinran blott om det mycket sägande faktum, att finska, norska och danska kvinnor ha politisk rösträtt under det att vi svenskor i alla allmänna angelägenheter, som icke äro kommunala, alltjämt äro hänvisade till petitionernas mödosamma och villsamma stigar eller till det "stilla inflytandets" ändå stillsammare resultat. Vårt kära fädernesland kan i fråga om kvinnans

ställning ej längre tillerkännas en förstäringsplats. Detta är en beklaglig sanning, som vi gjorde väl uti att ha i vaket minne. Beklagandet hänför sig icke närmast till den omständigheten, att Sverge upphört att vara bland föregångsländerna, utan har framför allt sin grund i känslan av att land och folk skulle ha gott av att Sverges kvinnor hunnit lika långt i inflytandet inom det offentliga livet som deras skandinaviska systrar.

Sammanhanget mellan dessa reflexioner och ovanstående rubrik förefaller måhända något lösligt. Det vore också oriktigt att härleda nyss förda resonemang från ovan antydda samtal. Men någon samhörighet finns där dock. Den, som skriver detta, sammanträffade för någon vecka sedan med två framstående kvinnliga pedagoger från Köpenhamn, som för studieändamål besökte Stockholm, och på grund av mina frågor kom vårt samtal att röra sig om kvinnans ställning inom den danska

skolvärlden. Att de skildrade danska förhållandena i jämförelse med motsvarande svenska framkallade tanken på svensk efterblivenhet vore för mycket sagt, men vid en och annan av de lämnade upplysningarna gjorde sig den reflexionen själv, att liknande åtgärder vore åtminstone tillsvidare omöjliga hos oss.

Fröken Antoinette Dickmeiss, cand. mag. och lärarinna vid en enskild flickskola i den danska huvudstaden, berättar om kvinnors rätt till anställning vid de danska statsskolor, som motsvara våra allmänna läroverk. Det finnes, säger fröken D., inga som hälst lagliga hinder för kvinnors antagande till lärare ända upp på gymnasiet, och faktiskt undervisa kvinnor i statsskolorna på alla stadier. För att vinna sådan anställning fordras att ha avlagt skolämbetsexamen, som kräver 5 à 6 års universitetsstudier, samt att ha genomgått provår. Skolorna mottaga både gossar och flickor genom alla klasser från de lägsta till de högsta. De manliga lärjungarnas antal är emellertid det vida övervägande. Detta samskole-system tillämpas i de flesta fall, ett mindre antal skolor ha dock uteslutande manliga elever. Även vid sådana undervisningsanstalter och jämväl på gymnasialstadiet äro kvinnliga lärare verksamma, om ock hittills i ringa utsträckning.

Av fröken Dickmeiss' redogörelse framgår alltså, att Danmarks "högre allmänna läroverk" stå öppna även för kvinnliga elever och att kvinnor undervisa jämsides med de manliga lärarna ända upp i den högsta gymnasieklassen.

Fröken D. sade sig icke ha hört annat än att systemet fungerar till belåtenhet. Så långt vår danska meddelare.

Utän att oförbehållsamt vilja uppställa exemplet från vårt södra grannland som föredöme, måste det dock erkännas, att i Danmark staten, på ett helt annat sätt upptagit förpliktelsen att sörja för flickornas uppfostran än vad fallet är i vårt eget land. Icke heller tycks man i de danska statsskolorna vara lika ängslig för att gossarna skola förlora sitt manliga gry, som fallet är vid våra högre allmänna läroverk, då fråga blir om kvinnors eventuella tillträde till en eller annan adjunkts- eller lektorstjänst. I Danmark utsätter man käckt gossarna för den dubbla "feminiserande inverkan" av kvinnliga kamrater och kvinnliga lärare, under det att hos oss gossläroverkens målsmän ha storartade föreställningar om vådan av kvinnligt inflytande på manlig ungdom. En hos svenska män ofta förekommande, naiv uppskattning av det manliga väsendets förträfflighet paras i sådant sammanhang med en ängslande uppfattning om samma väsens ytterliga bräcklighet i ungdomsåren.

Efter denna utvikning återgå vi till samtalet med de danska pedagogerna. Fröken Laura Beck, själv lärarinna vid en folkskola i Köpenhamn, som står under kvinnlig ledning, lämnade en del upplysningar om kvinnor som överlärare. Inom parentes sagt benämnes i Danmark innehavare av överlärarebefattning inspektör. Ensamt i Köpenhamn finnas nu sex kvinnliga överlärare, den första tillsattes för drygt femton år sedan. Av de nyss nämnda sex

överlärarna tjänstgöra två vid skolor med endast kvinnliga elever, tre vid skolor för både gossar och flickor. Den sjätte, berättade fröken Beck, har i följd av en företagen omorganisation kommit att kvarstå såsom överlärare för en skola, där numera uteslutande gossar undervisas. Detta var att betrakta som ett undantagsfall. Beträffande samarbetet mellan de kvinnliga överlärarna och de dem underordnade manliga lärarna hade fröken B. intet annat än gott att säga.

Under samtalets gång kom frågan om utbildningen att beröras, och frö-

ken Beck omtalade, att i Danmark statens folkskoleseminarier mottaga endast manliga elever, varför kvinnorna äro hänvisade till den betydligt dyrare undervisningen vid enskilda seminarier, vilket icke hindrar att de kvinnliga lärarna sedermera hugnas med mindre lön.

Denna olikformighet i utbildningen uppfattades givetvis av min interlokutör som ett missförhållande, vilket kvinnorna snarast möjligt borde söka att få rättat. För en gångs skull under detta samtal utföll jämförelsen obetingat till Sverges förmån.

AXIANNE THORSTENSON.

Kvinnornas fredsarbete under världskriget.

Den svenska sektionen av I. C. W. P. P., den internationella kvinnliga fredsorganisationen som bildades på kvinnokongressen i Haag, har utarbetat en minneslista över kvinnornas insatser i fredsarbetet under det nu pågående världskriget.

Hertha, som alltjämt med oavbrutet intresse genom artiklar och i "Glimtar utifrån" följt kvinnornas fredsarbete, meddelar med benäget tillstånd den svenska sektionens sammanfattning av vad som hänt på detta område. Som motto har minneslistan vidstående strof ur Selma Lagerlöfs Margareta Fredkulla.

Så länge, som jag äger blod i hjärtat,
så länge, som jag äger ord på tungan,
så länge skall jag verka fredens verk
om än det skall mig kosta liv och lycka.

1914.

Den första protesten.

**Rösträttsalliansens styrelse besvär
Europas regeringar att fredligt
avveckla krisen.**

Juli: Den internationella rösträttsalliansens styrelse, representerande 12 miljoner kvinnor i 26 länder, vädjar:

1) Till Europas regeringar genom deras sändebud i London och genom Sir Edward Grey att inte lämna oför-

sökt något medel att på fredlig väg avgöra de internationella tvister, som "hota att dränka halva världen i blod".

Augusti: 1. 2) Speciellt till drottningen av Holland i samma syfte.

Augusti: 4. Stort offentligt möte i London, anordnat av ett antal kvinnoföreningar med tillslutning av Internationella Rösträttsalliansen. Resolutioner mot kriget antagas.

Det första medlingsförslaget framföres till president Wilson tre veckor efter krigets utbrott.

Augusti: 18. Rosika Schwimmer begär personligen hos president Wilson hans medling i namn av olika länders rösträttsföreningar.

Socialdemokratiska kvinnor protestera.

Oktober: Den tyska socialdemokratiska kvinnotidningen Die Gleichheit protesterar i skarpt formulerade och censurerade artiklar mot kriget. I augusti konfiskeras två rummer.

Oktober: Englands socialdemokratiska kvinnor utfärda genom bl. a. ordföranden i rådet, Marion Phillips, ett freds- och samhörighetsmanifest, riktat till kvinnorna i de andra krigförande länderna. Detta förmedlas genom socialdemokratiska kvinnor i neutrala länder, bland dem Sverige.

Amerikanska rösträttskvinnor organisera en fredsrörelse bland Amerikas barn.

Oktober: "Barnens fredsrörelse" startas i Amerika av sex kända amerikanska rösträttskvinnor, med miss Blake, ordförande i kvinnliga arbetsgivarnas förening, i spetsen. Barnen sända till alla krigförande länders överhuvud en petition, däri de för de europeiska barnens skull bedja om ett slut på blodsutgjutelsen.

Socialdemokratiska kvinnor protestera.

November: 7. Ryska socialdemokratiska kvinnor uttala sig för en kraftig fredsaktion.

Från Holland utgår första kallelsen till en internationell kvinnokongress.

November: 24. D:r Aletta Jacobs, ordförande i Hollands L. K. P. R., utsänder genom Jus Suffragii en inbjudan till en internationell kvinnokongress.

Ledande tysk kvinnlig socialdemokrat söker upprätthålla Internationalens idéer.

November: 27. Från kvinnliga tyska socialdemokrater utfärdas genom Klara Zetkin ett manifest till partikamrater i alla länder.

Socialdemokratiska kvinnor protestera.

November: 30. På svenska socialdemokratiska kvinnokongressen i Stockholm göres ett uttalande med anledning av världskriget, vilket tillställes det kvinnliga socialistiska internationella sekretariatet.

Kvinnornas fredshälsningar.

November: Sju tyska kvinnor, representanter för olika rösträttsföreningar, sända genom Jus Suffragii rösträttsalliansens medlemmar i alla länder hjärtliga hälsningar och uttala förhoppning att samhörighetens band inte måtte brista genom kriget.

December: Jul- och nyårshälsningar utbytas av tyska, österrikiska och engelska kvinnor genom Jus Suffragii.

Norska kvinnor söka förmå sin utrikesminister att företaga något för att åstadkomma samverkan mellan neutrala makter för medling.

December: 17. Norska kvinnornas nationalförbund uppvaktar norska utrikesministern med anhållan att han måtte verka för en konferens mellan neutrala makter för fredsmäkling.

1915.

Svenska rösträttskvinnor och freden.

Januari: 9. Svenska kvinnor samlade i Stockholm till L. K. P. R:s centralstyrelsemöte antaga en resolution med uttalande för "snar, rättvis och varaktig fred".

Amerikanska kvinnors fredsarbete.

Januari: 10. The Women's Peace Party bildas i Washington under medverkan av Jane Addams och Carrie Chapman Catt.

Lida Gustava Heymann till Europas kvinnor.

Januari: Lida Gustava Heymann ut-sänder ett värtaligt upprop till Europas kvinnor: "Frauen Europa's, wann erschallt Euer Ruf?" Hon bönfäller dem att samlas för att med all makt arbeta för freden samt sedan återvända till sina egna land och fullgöra sina plikter som hustrur och mödrar, som beskyddare av mänskligheten och den verkliga kulturen.

Engelska rösträttskvinnors fredsvänlighet.

Februari: Englands L. K. P. R. ut-talar sig på årsmöte för fred och skil-jedom och sänder hjärtlig hälsning till rösträttskvinnor i alla länder.

Ett nytt kvinnoförbund för freden.

Februari: 9. Bildas i Schweiz ett kvinnornas världsförbund för fred.

Förarbete för kongressen i Haag.

Februari: 12—13. Kvinnor från Belgien, Tyskland, Storbritannien och Holland mötas i Amsterdam för att förbereda en internationell kvinnlig fredskongress.

Engelsk anslutning till kongressen.

Februari: 26. I London hålles under entusiastisk stämning ett förberedande möte för Haagkongressen; en kommitté bildas för att förbereda de engelska kvinnornas deltagande i kongressen.

Internationella socialistiska kvinnodagen — en fredsdag.

Mars: 7. På internationella socialistiska kvinnodagen hållas fredsmöten i Sverige på 27 platser; i Schweiz, där socialdemokratiska kvinnor från Frankrike och Ryssland tala, på 40 platser; även i Norge och Holland hållas möten. I Berlin äro 17 möten planerade, vilka samtliga förbjudas. För att uppläsas denna dag avsändes från de svenska socialdemokratiska kvinnorna en hälsning till de krigförande ländernas kvinnor.

De franska socialdemokratiska kvinnorna hålla fast vid de internationella idealen.

Mars: De franska socialdemokratiska kvinnorna publicera i Schweiz ett freds-upprop, däri de förklara att de förblivit Internationalens idéer trogna och att de vilja verka med alla sina krafter för samhörighet med proletariatet i alla länder.

Hälsning från finska kvinnor genom svenska.

Mars: Finska socialdemokratiska kvinnor utfärda en internationell hälsning genom svenska.

De socialdemokratiska kvinnornas fredskongress i Bern.

Mars: 26—28. De socialdemokratiska kvinnorna hålla kongress i Bern. Representanter från Tyskland, England, Frankrike, Ryssland, Polen, Holland, Italien och Schweiz närvara. En fredsresolution antages. Ett manifest sprides massvis. Klara Zetkin blir med anledning av sin propaganda satt i fängelse.

Miss Wales' bok.

April: Miss Julia Grace Wales, representant för universitetet i Wisconsin vid kongressen i Haag, utger "Continuous Mediation without Armistice". Tanken i denna bok ligger till grund för ett av kongressens viktigaste beslut.

Mera engelskt fredsarbete.

April: 14. Framstående engelska kvinnor hålla en konferens och diskutera den engelska politik, som skall bäst befördra en varaktig fred, samt anhålla att regeringen måtte offentliggöra de allierades fredsvillkor.

Sverges sändebud till Haagkongressen.

April: De svenska delegerade vid Haagkongressen utses.

Rosika Schwimmer i Stockholm.

April: 21. Rosika Schwimmer håller i Stockholm ett glödande agitationsföredrag för deltagande i kongressen.

Kvinnorna mötas i fredens tecken.

April 28—Maj 1. I Haag hålles under ordförandeskap av Jane Addams

Internationell kvinnokongress. Deltagare från Holland, England, Canada, Tyskland, Österrike, Ungern, Belgien, Polen, Förenta Staterna, Italien, Sverige, Danmark, Norge.*

En ny internationell sammanslutning bildas.

Maj: En internationell kvinnokommitté bildas å Haagkongressen med medlemmar i varje land.

En fredsmanifestation från svenska kvinnor.

April: 30. 24,152 svenska kvinnor sända till Haagkongressen telegrafiskt instämmande i dess syfte. 3,600 avsluta sig senare till telegrammet,

Fredssändebuden.

Kongressen utsänder tvenne deputationer för att personligen framlägga dess resolutioner till Europas statsöverhuvuden och president Wilson samt för att i de neutrala länderna verka för neutrala maktens sammanslutning till en medlingskonferens.

Maj—Juni: Deputation I utgöres av Jane Addams, Aletta Jacobs och Rosa Genoni. Den besöker Haag, London, Berlin, Wien, Budapest, Bern, Rom, Paris och Håvre. Den 26 juni avreser Jane Addams till Amerika för att överlämna resolutionerna till president Wilson. I samtliga dessa huvudstäder uppvaktas stats- och utrikesministrarna.

Deputation II består av Chrystal Macmillan, Rosika Schwimmer, Emily Balch, C. Ramondt Hirschman, samt vid besöket i Ryssland Ellen Palmstierna. Den besöker Köpenhamn, Kristiania, Stockholm och Petrograd och mottages av danska stats- och utrikes-

* Huvudresolutionen, som här följer i minneslistan, tillåta vi oss att utesluta, då den i sin helhet förut av oss publicerats. Red.

ministern, i Norge av norska konungen, stats- och utrikesministrarna samt av stortingets presidenter, i Sverge av utrikesministern och i Ryssland av utrikesministern.

Engelskorna som hindrats att besöka kongressen kunna ej hindras att ställa sig solidariska med dess beslut.

Maj: 180 engelska kvinnor, som hindrats att besöka Haagkongressen, anta enhälligt dess resolutioner.

En fredscentral.

Maj: Den internationella kvinnokommittén för varaktig fred upprättar en centralbyrå i Amsterdam, som står i förbindelse med kommittéerna i de olika länderna och månatligen till dem avsänder redogörelser för kvinnornas fredsarbete.

Vita Bandets fredsarbete.

Maj: Vita Bandet upprättar ett fredsdepartement.

Länkar i fredskedjan.

Juni: Kvinnokommittéer för varaktig fred, vilka sluta sig till internationella kommittén, bildas efter varandra i Frankrike, England och Holland. Den franska kommittén utger en broschyr för att undanröja missförstånden angående kongressen och upprättar en upplysningsbyrå.

Holland bildar en kvinnlig fredsförening, som hastigt vinner medlemmar. Likaså Ungern.

Vår fredssöndag.

Juni: 27. De svenska kvinnorna hålla fredssöndag med möten å 343 platser, där 88,734 kvinnor ansluta sig genom resolutioner till Haagkongressens resolutioner och vädja till regeringen att vidtaga mått och steg för att befordra en rättfärdig och varaktig fred.

Resolutionen överlämnas till utrikes-

minister Wallenberg av en deputation bestående av kvinnor ur alla partier.

En vädjan till Bethmann-Hollweg.

Juli: 8. Den tyska förberedande kommittén för Haagkongressen: Anita Augspurg, Frida Perlen, Lida Gustava Heymann och Elise von Schlumberger vända sig till tyska rikskanslern i många tyska kvinnors namn med en framställning, vari de under återopande av Haagresolutionerna uttala den fordran, "att nationernas självbestämmanderätt måtte förbli okränkadt och Tyskland avstå från att införliva erövrade områden med Tyska Riket under förutsättning att också dess av fientliga makter erövrade koloniområden bli återlämnade".

Även begära de rätt till offentlig diskussion inom Tyskland av fordringar och önskingar rörande det kommande fredsslutet.

Fortsatt fredsarbete å skilda kontinenter.

Augusti: Australien bildar en kvinnlig fredsförening.

Österrike bildar kvinnokommitté. — Fru Lecher, delegerad vid Haagkongressen, startar en kampanj för att genom bojkott straffa hetspressen, som förgiftar folkets sinnen genom att utså hat gentemot fienden.

I Tyskland bildas en kvinnokommitté, som utsänder ett upprop till de tyska kvinnorna att arbeta för fred.

Bulgariska kvinnornas nationalförbund uttalar sin enhälliga önskan om fred.

Ungern bildar kvinnokommitté. Röstrettsföreningen tar fredspropagandan om hand.

I Italien startar Rosa Genoni en föredragsturné.

Norge bildar kvinnokommitté.

Frankrikes kvinnokommitté utsänder fredspropop och vänder sig i ett öppet brev till den tyska med förfrågan vad den gör för freden.

En socialdemokratisk kvinnokonferens

för Gross-Berlin hålles för att kraftigt stödja Bernresolutionen.

September: Danmark bildar kvinno-kommitté, som börjar upplysningsverk-samhet och fredspropaganda och uttalar sig för samarbete mellan de tre skan-dinaviska länderna.

Oktober: Grekland bildar kvinno-kommitté.

Indien bildar kvinnokommitté.

Sverige bildar kvinnokommitté, be-

stående av följande medlemmar: Anna Kleman, Mathilda Widegren, Nina Anderson, Anna Lindhagen, Ellen Palm-stierna.

Oktober 30—November 1: England bildar en kvinnlig fredsförening, Women's International League, som ansluter sig till Internationella kvinnokommittén för varaktig fred och sätter som sitt mål att verka för uppehållande av rättens prin-ciper och kvinnornas frigörelse.

Notiser från bokvärlden.

Thomas Thorild. En studie över hans livsåskådning av *Albert Nilsson*. Albert Bonniers förlag.

Bristande förståelse hos Thorilds ursprungliga antagonister, Kellgren och Leopold, angående vad han egentligen förde i skölden blev bestämmande för hans senare litteratur- och idéhistoriska placering och har alltså fasthållits. En ingående undersökning av Thorilds filosofi, utförd av docent A. Karitz i arbetet *Tankelinjer hos Thorild, 1913*, satte honom omsider i helt annat sammanhang än det traditionellt antagna, enligt vilket han framstått som känslö-filosof och oppositionsman mot "upp-lysningen". I docent Albert Nilssons nyutkomna Thorild-bok belyses med förunderlig effekt utifrån detta nya sammanhang Thorilds estetiska och poli-tiska skriftställarverksamhet. Med en grundlighet i detaljkännedom, som dock tvärtemot ett alltför rådande mod framträder med stillsam försynthet och aldrig skymmer sammanhanget, har författaren ställt fram en helbild av Thorilds åskådning och författarskap. Det uppvisas hur Thorild var icke mindre utan mer "rationalist" än de han bekämpade. Icke mot rationalis-

men som sådan, endast mot dess kva-litet hos dem var det han vände sig. Hans egen åskådning är en monumen-talt storstilad, hänsynslöst konsekvent rationalism, för vilken intet till sitt väsen irrationellt fanns till. I allt, som litterär knytnävskämpe och som pa-radoxal världsförbättrare, dyrkade Tho-rild förnuftet som alltupplysande sol och gudomlighet, och för hans säll-synta mått av individuell optimism syn-tes den alltings relativitet som han er-känner icke nedslående. Såsom grun-dat på en självidentifiering med för-nuftet som han uppställer som mål för alla och på oinskränkt tillit till förnufts-insiktens lyckobringande verkningar får Thorilds självförtroende mera sympa-tiska drag.

Den nya Thorild-boken är icke blott intressant till resultatet. Själva forsk-ningsmetoden ger nya perspektiv för litteraturhistorien som individualiserad idéhistoria. Stora fordringar ställer den på forskaren, men utbytet kan bli stort i proportion, det visar sig här. Skarp-sinnigt utan en skymt av skolastisk konstruktion, enhetligt utan stympning karakteriseras Thorilds grundåskådning och följes ut i sina konsekvenser på

estetikens och politikens område. Mot en klart, ordknappt koncist uppdragen bakgrund avtecknar sig Thorilds tänkande som ett inom sig sammanhängande, och det är, fränsett mindre eller större sympatier för detta bokens huvudämne, en intellektuell njutning att se en vetenskaplig uppgift så centralt gripen och så utsökt fint genomförd som här

HILMA BORELIUS.

Sveriges utrikespolitik i världskrigets belysning. Femte upplagan. Aktiebolaget Nordiska bokhandeln.

Mystifikationerna gå bra i marknaden. Men denna övervägande talangfulla essaysamling skulle nog gjort geschäftlycka även om det koteri, som satt ihop den, hade smyckat den med sina värda namn. Om inte här är fråga om bara ett studentpojkestreck, så kan ingen hedersam anledning upptäckas till den anonymitet, som i förordet ursäktas på ett synnerligen ologiskt vis.

Det hör till maskeringen, att herrar författare uppge sig representera både höger och vänster. Deras färg är blott en och lyser bjärt på varje blad: unghöger. Denna term betecknar ingen politisk organisation utan en intellektuell tidsströmning, ett själstillstånd, en världsåskådning, framför allt ett visst sexualsystem. Riktningen upplever just nu goda dagar såtillvida som den föreställer sig, att de pågående tilldragelserna betyda den "maskulina renässans" profeterna bebådat. Det var naturnödvändigt, att den i detta Herrans år skulle spricka ut i full blom, i tysk-svensk imperialism. Tysk-svensk säger jag, ty våra imperialister lida ännu av en smula småfolksmodesti och våga ej i Gustav Adolfs fotspår försöka inkräkningar nedanom Trelleborg.

Bokens litterära intresse förhöjes av utomordentligt talrika avvikningar från det närmaste huvudsyftet: att efter berömda teorier starta ett svenskt preventivkrig mot ententen. Vyer från Paris

och Oxford, formade med vig och saftig penna, distrahera från den manliga tankegången, och roligt berättade anekdoter avsedda att chockera våra entente-fromma innebära väl, vid nogare eftertanke, ingen rätt användbar krigsorsak. Här har en artistisk frestelse övermanat dessa kringsynta och affärsmässiga statsmän, till så mycket större nackdel för det åsyftade totalintrycket som den herre, vilken fått i uppdrag att på slutet måla Preussen-Tysklands strålande bild, förråder mera darrhant irritation än förmåga att tala intagande för sin vara.

I de avdelningar, som direkt höra till ämnet, vederläggas med saklig energi de två invändningar, som skulle kunna resas mot ovannämnda svenska preventivkrig: att den militära beredskapen kanske ännu är otillräcklig och att det skulle gå åt så mycket pengar. För övrigt, hur än därmed må förhålla sig — man bör väl våga något! Vi ruttna ju bort i vårt dåsiga vardagsliv och vårt petande med "inre reformer". Detta argument, som här och där plötsligt hoppar fram i gymnasistlyrisk lyftning, torde psykologiskt vara bokens kärna, fastän det oftast skymmes av vädjanden till exportörer och Finlandsvänner, lutheraner och anti-parlamentariker, statsdyrkare och ivrare för folkens frihet. Var man får här sitt men ingen kvinna, undantagandes Ellen Key, som erhåller en spark då och då.

Världskriget och världsfreden. Dokument och reflexioner av *Ernst Wigforss*. Två delar. Tidens förlag.

Detta vidlyftiga verk utmärker sig framför andra krigsdokumentinsamlingar genom mångsidig rikhaltighet och den redbarhet, som i innevarande världsstund är den sällsyntaste och kostbaraste relikten från Europas kulturperiod. Jag skulle gärna vilja förespegla mig, att anblicken av en man som så orubbligt bevarar den intellektuella och mo-

raliska balansen kunde rättvrída en massa svårt rubbade hjärnor (något lite rubbade äro vi säkerligen alla), men jag har ju lärt av den dråpliga magistern Kriget, att så går det ingalunda till. Alltså nöjer jag mig med att påpeka fördelen av att äga så många och mångahanda aktstycken, ur svåråtkomliga tidningar, böcker, broschyrer, sammanförda på ett ställe till studium och förlustelse. Den som så önskar kan gå förbi utgivarens mycket sparsamma kommentarer, ty deras lugnt anspråkslösa ton pockar inte på att bli hörd och än mindre på att övertala. Den är psykologens, icke agitatorns.

Vare det emellertid långt ifrån mig att prisa docenten Wigfors's bok som ett mönsterverk! Därtill uppvisar den alltför stötande luckor. Förmodligen är det icke metodiskt utan av pur slentrian han söker bibringa läsaren den föreställningen, att intet av det tänkande, talande och verkande, som nu rör sig kring krig och fred, utgår från kvinnor. Jo, det är sant, han citerar ett par blodtörstiga uttalanden av tyskor, som "Vorwärts" har hängt på skampålen. Men denna inkonsekvens bidrar ytterligare till helbildens skevhet. Den psykologiska synpunkt docenten Wigfors har valt för sitt arbete medger ingen giltig ursäkt för hans försummelse: han vill ju lyssna till folksjälarna även där de icke uttryckas i politiskt tongivande stämmor. Hans slutkapitel, "Freden och framtiden", med sitt tveksamma lilla hopp om "demokratins" pacifierande förmåga har mycket riktigt blivit så innehållsarmt och inspirationslöst som man kunde vänta, när den ungefär enda maktfaktor, som ännu icke har prövats och befunnits oduglig, lämnas ur räkningen.

K. J.

Människor av eld och tro av Cecilia Bååth-Holmberg. J. A. Lindblads förlag.

Under ovanstående schwungfulla titel

har fru Bååth-Holmberg, som riktat vår litteratur med så många värdefulla historiska bilder, åter frammanat några sådana från svunna dagar, alla av patriotiskt kynne — en lätt funnen idéassociation med vår egen tid som om någon har behov av personligheter med eld och tro.

Främst framträder den tyska frihetskalden och patrioten Ernst Moritz Arndt, vilkens tändande dikter en gång satt den germanska världen i fyr och flamma. Vi kunna vara förf. tacksamma för att hon åter gjort levande för oss denne märklige man "från svenska Wenden", ty trots hans svenska ursprung och kärlek till och förbindelse med Sverge, hur många är det i vår tid, utanför litteraturhistoriskt kunniga kretsar, som känna till "Gubben Arndt"!

Till samma period anknyter sig bilden av den unge tyske studenten Karl Sand, vilken i blind fanatism och i tanke att han utförde en fosterländsk gärning nedstack med sin dolk Kotzebue, "fäderneslandets förrädare". Till "krigsbilderna" hör även kapitlet om "Tyska kvinnor under fanan", några "Heldengunstfrauen"-gestalter, bevarade i hävden och genom minnesstoder; samt, ehuru scenen är förlagd till en annan skådeplats, berättelsen om Oravaishjälten, den femtonåriga Vilhelm af Schwerin, genom Runeberg omstrålad med diktens odödlighetsglans.

Bokens sista avdelning, "En kristen folkväckare och ungdomsledare", rör sig icke om några slagfältens och krigstidernas hjältedater, utan om en av eld och tro buren fridens gärning, och mannen som utförde den var den danske folkhögskoleledaren Ernst Trier. Här sammanfaller förf:s eget livsintresse med den skildrade märkesmannens, varför teckningen långt mer än när den enbart byggts på tryckta dokument erhållit det personligas och självupplevdas värme och liv.

L. D—N.

Några blad ur Röda Korsets historia tillägnade den svenska föreningens medlemmar av *Julia Svedelius*. P. A. Norstedt & Söners förlag.

Denna bok är en kort historik av Rödakorsarbetet i Sverige, utvidgad med en minnesteckning av Henry Dunant. I raska drag tecknas utvecklingsfaserna, från första begynnelsen, då änkedrottning Josefina tillsammans med sin för saken varmt intresserade hovfröken Lotten von Heijne (senare fru Edholm, den mångåriga ordföranden i Röda Korsets damkommitté), friherrinnan Elmira Leijonhufvud, fröken Vendla Pauli samt Esselde i "den kungliga fataburen" först togo upp arbetet, fram till närvarande stund, då sammanslutningen räknar 224 lokalföreningar och ett antal av mellan 30- och 40,000 aktiva och passiva medlemmar. Namnen Föreningen för frivillig vård av sårade och sjuka i fält, Svenska föreningen Röda Korset, med den kvinnliga arbetsgruppens beteckningar av Fruntimmersföreningen och Damkommittén, beteckna stationer på vägen fram till omorganisationen av år 1906, då föreningen uppdelades i Röda Korsets kvinnoförening, Röda Korsets sjuksköterskehem och Röda Korsets förening för frivillig sjukvård i krig, samt till den sista stora omformningen i år, då Röda Korset sammanslöts med Drottning Sofias förening under det gemensamma namnet Svenska Röda Korset.

Det är historien om ett intensivt och välorganiserat arbete, där kvinnor gjort en stor och betydande insats, som här gives. I dessa tider torde den väl komma att med alldeles särskilt intresse läsas i vida kretsar. E. K—N.

Insända böcker.

Albert Bonnier: **Den stupida Mammon** av Artur Möller. — **De stora barnen** av Sigfrid Siwerts. — **Hårda tider**. Berättelse från Finlands sista nödår av Karl A. Tavaststjerna.

Andra upplagan. — Carl Wilhelm August Strandberg (Talis Qualis). En levnadsteckning av Per Hallström. — **Den franska romantiken** av Johan Vising. Populärt vetenskapliga föreläsningar vid Göteborgs Högskola. Ny följd — XIII. — **I Paris, nya konstens källa**. Anteckningar ur dagböcker och bref af Georg Pauli. — **Broderier**. Mönsterritningar av Ingrid Günther. Första häftet. — **Landet som icke vill dö**. Belgien och belgierna under kriget av de Gerlache de Gomery. — **Mannen som förlorade huvudet** av Waldemar Swahn. — **Hörnfelt**. En novellroman av Henning Berger. — **Schillers estetisk-filosofiska diktning**. I urval och översättning jämte en inledande essay av Bertil Malmberg. — **Hat och kärlek**. Dikter av Matts Magni Granström. — **Lyckokatten** jämte flera sagor av Anna Wahlenberg. Med teckningar av Aina Stenberg-Masolle. — **Gymnastiska övnings- och uppvisningsprogram** av Boo Kullberg och Sixten Anderson. — **Några ord om håret och dess vård** av G. Henry Eklöf. — **Berättelser** av Hans Aanrud. Två delar. Översättning. — **Nya dikter** av Verner von Heidenstam. — **Veri simifia Essayer** av Vilhelm Ekelund. — **Asmodeus och de tretton själar** samt tre noveller av Runar Schildt. — **Folkfienden**. Tidspolitiska uppsatser av Per Hallström. — **Ur livets visor**. Dikter av Gustaf Ullman. — **Varselnätter och gryningsvägar** av Adolf Johansson. — **Harlequins kappa**. Dikter av Karl Asplund. — **Sånger till den förlorade skönheten** av Torsten Fogelqvist. — **Andra visboken** av Fanny Alving (Maja X.)

Folkskolans barntidnings förlag (Stina Quint): **Trollspöet**. Sagor av Jeanna Oterdahl. Illustrationer av Gisela Trapp.

Evang. Fosterlandsstiftelsens förlag: **Jag är den, som talar med dig**. Berättelse av Ada v. Krusenstjerna. — **Lillebrors gudfar**. Berättelse för de unga av Anna Carlsdotter. — **Vikala**. Några drag ur livet i en avlägsen bygd av Anna Ölander. — **Biblisk ordbok**. Utarbetad av Oscar Bensow. — **Vad Jesus är för mig**. En fråga besvarad av Joh. Rinman. — **Barbara**. En berättelse av Minna Rüdiger. — **Frid och fröjd**. Fem berättelser av Anna Bachofner. Övers. av E. W—n.

KUINNORNAS KALENDER

1916

som på uppdrag av L. K. P. R. utgives av Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Göteborg, utkommer i medio av oktober och anbefalles åt varje föreningsmedlem.

Den som uppslagsbok synnerligen nyttiga publikationen innehåller — utom kalendarium och dagförteckning — flera värdefulla artiklar samt en del illustrationer från viktigare händelser under 1915.

Hela inkomsten är avsedd att tillfalla L. K. P. R:s **resetalarefond**, vilket bör i än högre grad mana varje rösträttsvän att dels själv köpa Kalendern, dels sprida intresse för den bland andra kvinnor.

Den lämpar sig synnerligen väl som julgåva och säljes till ett pris av 1 kr. pr exemplar.

Rekvitioner ställas till **fröken Hildur Öijer, Göteborg 1**, och motages även pr telefon 13314 kl. 5—6 e. m.

Upplagan är begränsad, vadan beställningar skyndsamt böra verkställas.

Styrelsen för F. K. P. R., Göteborg.

PÄLS-ATELJÉN

Innehavare: ALBERT STRIDSBERG, Körsnär

*Tillverkar och försäljer alla slags pälsvaror.
Hög kvalité och låga priser.*

1 tr., 37 Mästersamuelsgatan 37, 1 tr.
Hörnet av Malmskilnadsgatan

LÄMPLIGA HANDARBETEN

för Julen köpas bäst och billigast
i

TAPISSERIAFFÄREN
KLARABERGSGATAN 40

Ledig annonsplats!

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS PLATSFÖRMEDLING.

Å platsförmedlingen finnas anmälda lärarinnor,
lektionsgivare, in- och utländska, kontorister,
värdinnor samt hushållsbiträden av olika slag.

Rikst. 27 62 Platsförmedlingen är öppen kl. 12—4. A. T. 48 16

Årgångar av Veckotidningen DAGNY 1908—1913

erhållas mot ett pris av kr. 2:50 för inb. ex., kr. 1:75 för häft. ex. å

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS BYRÅ,
48 Klarabergsgatan, 2 tr.

HEMTREVNAD

Praktisk tidning för hemmet

utgiven av **FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET**

Redaktör: FANNY EKENSTIERNA.

Utkommer med 40 åttasidiga n:r om året. Prenumerationspris: helt år kr. 1:80, halvår kr. 1:—, kvartal kr. 0:60. Prenumeration sker å posten.

Under tiden 1—24 december realiseras kartonnerade årgångar av Hemtrevnad för 1912, 1913 och 1914 till ett pris av kr. 1:25 pr årgång. Porto tillkommer vid försändelse.

ANNONSER FÖR HERTHA

upptagas av

Fröken Ingeborg Bergström.

Rikstel. 97 83 31 ÖSTERMALMSGATAN 31 Rikstel. 97 83

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.
Redaktör: **Ellen Kleman**.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 3:50 varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå**, 48 Klarabergsgatan, Stockholm. **Icke-förbundsmedlemmar** prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{4}$ år kr. 5:—; $\frac{1}{2}$ år kr. 2:75. — Läsnummer 35 öre. **Redaktion och expedition**: 48 Klarabergsgatan II, Stockholm. **Redaktionstid**: måndagar, onsdagar och fredagar kl. 1—3. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. **Expeditionen**: kl. II—4 varje söckendag. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS SJUKKASSA

för bildade självförsörjande kvinnor.

Expeditionen: *Klarabergsgatan 48 II.*

OBS.! Öppen endast tisdagar och fredagar kl. $\frac{1}{2}$ 11— $\frac{1}{2}$ 1. OBS.!

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

===== BYRÅ =====

48 KLARABERGSGATAN 48

Rikstel. 27 62. Allm. tel. 48 16. Uppllysningsbyrån Allm. tel. 48 50. Öppen: 11—4
Upplysningar lämnas kostnadsfritt rörande kvinnliga arbetsområden, utbildningskurser, löneförhållanden m. m. För utredningar avgift enligt överenskommelse.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

SJUKSKÖTERSKEBYRÅ

25 TUNNELGATAN 25

Rikstelefon 68 98

Tel.-adr.: *Sköterskebyrån.*

Allm. telefon 82 11

Byrån mottager sjukbud hela dagen: pr telefon även nattetid.

Föreståndarinnan träffas säkrast $\frac{1}{2}$ 2— $\frac{1}{2}$ 4.

Innehåll:

**Akademiskt bildade kvinnors förening bemöter läroverks-
överstyrelsen.** En märklig skrivelse.

Över berg och torra hedar. . . Av *Emilia Fogelklou*.

Den kvinnliga arbetskraften i Kungl. Järnvägsstyrelsen. En
skrivelse från Fredrika-Bremer-Förbundet.

Själar och ansikten. VIII. **JUTTA BOJSEN-MÖLLER.** Av
Thora Daugaard.

Glimtar utifrån.

Ett samtal med danska pedagoger. Av *Axianne Thorstenson*.

Kvinnornas fredsarbete under världskriget. Svenska sektio-
nens av I. C. W. P. P. minneslista.

Notiser från bokvärlden.

Svea Växtmargarin

Husmoderns räddning i dyr-
tiden, förklarar af kännare
vara

lika bra som mejerismör

såväl för bordet som för
stekning och bakning

sparar 40 % i hushållet

Ledig annonsplats!